

LIETUVIŲ GIMTOJI KALBA

Teksto interpretacija (rašinys)

2007 m. mokyklinio brandos egzamino užduotis
(pagrindinė sesija)

2007 m. gegužės 22 d.

Trukmė – 3 val. (180 min.)

NURODYMAI

- Šiame sąsiuvinyje jums pateiktos **trys rašinių temos ir trys tekstai interpretacijai**. Pasirinkite **vieną iš jų** (rašinį arba teksto interpretaciją) ir parašykite darbą.
- Savo darbą (juodraštį ir švarraštį) rašykite mokyklos antspaudu pažymėtuose ir jums išdalytuose lapuose. Pirmiausia užrašykite savo vardą ir pavardę, mokyklą ir klasę. Užrašykite pasirinkto rašinio temą arba teksto interpretacijos temą. Pvz.:

Vardo Vardenio eilėraščio „X“ interpretacija

Vardo Vardenio romano / apysakos / apsakymo / dramos „X“ ištraukos interpretacija

- Tekstuose galite rašyti savo pastabas, komentarus ar pan.
- Jeigu naudojate juodraščiu, pasilikite pakankamai laiko perrašyti savo darbui į švarraštį, nes **juodraštis nebus tikrinamas**, tačiau jį irgi privalote atiduoti egzamino vykdytojui kartu su švarraščiu.
- Švarraštyje rašykite mėlynai rašančiu parkeriu arba tušinuku aiškiai ir įskaitomai. Koregavimo priemonėmis naudotis draudžiama.
- Jūsų darbas švarraštyje turi tilpti į 3 A4 formato puslapius, tačiau turite parašyti ne mažiau kaip 2 puslapius. Vertinant darbą, bus atsižvelgiama ir į apimtį.
- Palikite paraštes, kurios skirtos vertintojams.
- Prieš atiduodami darbą, dar kartą atidžiai pasitikrinkite, ar švarraštyje nepalikote klaidų. Jūs galite naudotis žodynais.

Linkime sėkmės!

I. RAŠINYS

Rašydami rašinį būtinai turite remtis ne mažiau kaip dviejų autorių kūryba, bent vienas iš jų turi būti iš čia nurodomų autorių:

- *Jonas Biliūnas*
- *Vincas Mykolaitis-Putinas*
- *Juozas Aputis*

Siūlomos temos:

- **Gailestingumas lietuvių literatūroje**
- **Moterų paveikslai lietuvių literatūroje**
- **Asmeninės laimės ir pareigos konfliktas lietuvių literatūroje**

II. TEKSTAI INTERPRETACIJAI

1 TEKSTAS

Maironis

Ko siekiu ir alkstu

Sapnų be kančios ir ramumo saldaus
Taip alksta pavargėliai žmonės,
O man tie šešėliai širdies neprigaus:
Aš noriu verpetų, karionės.

Tarp marių plačių kad užkaukia vilnis,
Plačiau man siūbuoja krūtinė;
Ir žiūri tolyn nusiblaivius akis,
Ir nori apimt begalinę!

Man meilės nereikia, kai siūlos pati;
Neapkenčiu jausmų silpnybės;
Vien žavi bekalbė širdis paslapti,
Kurios nepasieksi gilybės!..

Einu nesuprantamas vienas keliu
Be draugo, ir nieks nepalydi;
Nors verkia širdis, linksmi juoktis galiu,
Ir kūdikiai laimės pavydi.

Ko siekiu ir alkstu, vargiai bežinau!
Pasiiekt nepasiekiamą šalį?
Tik atilsio vieno kaip maro bijau,
Tik norai užmigti negali.

Maironis. *Lyrika*. Vilnius: Vaga. 1988. P. 129.

2 TEKSTAS

Vincas Krėvė

Skirgaila

(ištrauka)

Įeina kunigaikštytė, kelių mergaičių lydima

SKIRGAILA (*nusigręžęs į skobnis, stovėdamas šonu į kunigaikštytę ir pažvelgęs į ją iš paniūru*). Tu norėjai su vokiečiu bėgti iš mano pilies? (*Stardui*) Starde, ar esi girdėjęs, kad senovėj būtų lietuvaitė pasiryžusi bėgti iš tėvų krašto su vokiečiu? Ar esti tokių dainų, kur apie tai būtų pasakyta?

STARDAS. Esti, valdove. Ir senovėje tai atsitikdavo. Meilė ir priešų širdis moka sujungti.

ONA DUONUTĖ (*tyliai*). Ne su vokiečiu maniau bėgti, bet išsigelbėti iš tavo prievartos. (*Balsiau, išdidžiai pakėlus galvą*) Kokią turi teisę įžeidinėti mane tu, kuris jėga paėmei ir kaip vergę mane laikai?

SKIRGAILA. Aš norėjau tave savo žmona imti, bet esi tikrai verta, kad vergė tave palikčiau.

ONA DUONUTĖ. Kas tau pasakė, kad aš nepanorėsiu būti paskutinio smerdo¹ vergė negu tavo žmona?

SKIRGAILA (*taip pat*). Gerai, gerai!.. Mes dar pamatysim. (*Atsigręžęs į duris*) Kodėl nėra dar lenkų? Greičiau atveskite čion lenkų popą.

DAUGAILA (*įeidamas*). Jis jau čia, valdove.

JONAS SKARBEEKAS (*išeidamas priešakin*). Aš čia, šviesusis kunigaikšti. Man buvo lemta savo akimi pamatyti nelaimingus įvykius, kurie suteiks tavo broliui didelio nusiminimo, o mūsų bendriesiems priešams galingą įrankį šmeižti tave pasaulio akyse.

SKIRGAILA. Kas tau rūpi – mano priešai ar draugai! (*Prisiartindamas į kunigaikštytę*) Greičiau daryk, pope, kas reikia pagal tavo tikybą, kad ji (*rodydamas į kunigaikštytę*) mano žmona būtų.

JONAS SKARBEEKAS (*sudėjęs rankas ir pakėlęs akis aukštyn*). Sutuoktusių šventa paslaptis – didi paslaptis: ji visam amžiui sujungia dvi sielas; todėl ją galima atlikti tik su malda ir meilės, bet ne pykčio kupina širdim.

SKIRGAILA (*rūsčiai*). Ne tavo reikalas, kvailas pope, domėtis, kas mano širdy. Jei reikia melstis, melskis, tik greičiau.

JONAS SKARBEEKAS (*taip pat*). Viešpats mūsų dievas leidžia sutuoktuves atlikti tik tuomet, kai ir antroji pusė pareiškia tam savo sutikimą. Toji dievo malonė turi būti visų laimei, bet ne vargui. Teišgirsiu iš kunigaikštytės lūpų, kad ir ji to nori.

ONA DUONUTĖ. Aš prievartos verčiama, kaip tu, šventasis vyre, ir nėra tam mano sutikimo.

SKIRGAILA. Šiandien judu vėl norite mano kantrybę bandyti. (*Šiurkščiai nutvėręs kunigaikštytę už rankos*) Daryk, ką liepiu, pope! Čia nėra kitos valios, jei aš savo pasakiau. Girdi?!.

ONA DUONUTĖ (*norėdama pasiliuosuoti*²). Leisk, ranką! Aš valdovo duktė, ne vergė.

JONAS SKARBEEKAS (*pakėlęs į dangų akis ir sudėjęs maldingai rankas*). Aš viešpaties dievo ir mano karaliaus tarnas. Aš negaliu atlikti, ką draudžia dievas ir kas gali būti garbingam mano karaliui nemalonu.

SKIRGAILA (*suspaudęs stipriai ranką, jog kunigaikštytė net surinka; kareiviui*). Įremk ietį į jo sprandą ir nudurk, jei drįs dar nors vieną prieštaravimo žodį tarti.

Kareivis daro, kaip jam įsakyta

Na, pope, greičiau daryk, ką turi daryti: valdovas laukia.

JONAS SKARBEEKAS (*atsigręžęs į kareivį*). Durk krūtinėn! Aš mirties nebijau. Bijau dievui nusidėti ir šventą bažnyčią užgauti.

SKIRGAILA. Drašus esi vyras, ir tokie man patinka. Gaila, bet valdovo žodis nesikeičia. (*Kareiviui*) Nudurk jį, ir pašaukite popą Joną.

ONA DUONUTĖ (*nutvėrusi už kareivio ieties*). Šventasis vyre, tik veltui žūsi priešindamasis, ir tuo manęs iš prievartos neišgelbėsi.

JONAS SKARBEEKAS. Gerai, aš sutuoksiu, jei tu sutinki, bet dievas temato, kad verčiamas tai darau.

Krėvė Vincas. *Rinktiniai raštai. Dramos. II tomas*. Vilnius: Vaga, 1982. P. 524–526.

¹ smerdas – baudžiauninkas valstietis senojoje Rusijoje

² pasiliuosuoti (hibr.) = išeiti, pasitraukti

3 TEKSTAS

Romualdas Granauskas

Kai šlama ažuolai

(ištrauka)

<...>

Dar niekad nebuvo matę tokio didelio ir gražaus pasaulio. Būdavo gera galvoti apie žvaigždes, apie tylus traukinius, išeinančius iš aplytų peronų, apie žalias miškų glūdumas, kur telkšo ramūs ežerai ir nardo sidabrinės žuvys... Dažnai nueidavau prie Ventos ir ten, atsigulęs ant paties skardžio, įbedęs smakrą į karštą smėlį, ilgas valandas žiūrėdavau į vandenį. Virš mano galvos šlamėdavo ažuolai, o kiek toliau, plačiame vingyje, plakdavosi po meldus laukinės antys. Kartais pašokdavau, imdavau mojuoti rankomis ir kažką šūkaloti. Dabar nebepamenu, ką šūkalodavau. Rodos, tai buvo eilėraščiai. Naivūs eilėraščiai apie naivius dalykus: kodėl šlama ažuolai, kodėl plaukia upės ir kodėl dangus žydras. Bet visi „kodėl“ taip ir likdavo be atsako. Aš vėl guldavau ant pilvo ir vėl spoksodavau į vandenį, tartum jis būtų turėjęs atnešti atsakymą į visus sudėtingai paprastus mano klausimus.

O kartą aš iki vakaro išbuvo prie upės, užsižiūrėjęs į nuskendusius debesis. Jie buvo balti, išdraikyti, ir žydrose jų properšose aš mačiau savo paties mintis, liūdnas ir nereikalingas... Ažuolų viršūnės dar tebedegė saulėje, tik upės slėnis jau buvo juosvas. Po smakru tebejutau šiltą smėlį. Man pasirodė, kad kažkas – tylus ir didelis – guli po ažuolais šalia manęs. Gal tas gražus vasaros vakaras. Jis pavargęs ir tyliai prigulė ant skardžio.

Kokios kvailystės! Aš nusijuokiau ir nuėjau maudytis. Plaukiau ilgai, o saulė jau buvo visai nusileidusi, ir iš po mano rankų tiško juodi ir dideli purslai. Už vingio, kur aš plaukiau, tarp meldų ir vandens lelijų, kyšojo ilgas ir plokščias akmuo, ir tik aš vienas tariausi jį žinąs.

Ant jo sėdėjo nuoga mergaitė ir grėžė plaukus. Ji visai manęs neišsigando, tik truputį pasislinko ant akmens krašto, lyg palikdama vietos ir man.

– Iš kur tu atsiradai čia? – paklausė. Ant jos blakstienų virpėjo vandens lašai.

– Atplaukiau... iš ten, – aš buvau pailsęs ir įsikibau vandeny į akmens kraštą. – O tu?

– Aš čia visuomet maudausi.

– Ir aš... Kodėl mudu niekad nesusitikom?

– Nežinau, bet aš čia maudaus. Tikrai.

– O argi maudytis galima ir netikrai?

Ji nusijuokė, ir lašai nukrito. Ištiesė man ranką. Vieną ranką. Antrąją laikė ant krūtinės. Atsisėdau šalia, atsukęs jai nugarą, ir ji taip pat. Pajutau, koks vėsus ir slidus nuo vandens jos petys.

– Tu manęs nematei? – atsigrėžė ji.

– Ne. Aš plaukiau.

– Tu plaukei, kažką galvodamas. Apie ką tu galvojai?

– Apie tai, kodėl šlama ažuolai.

– Todėl, kad vėjas judina jų lapus.

– Nejaugi taip paprasta?..

– Žinoma. Argi tu nežinotai?

– Žinojau, bet nemaniau, kad taip paprasta.

– Tu dar tai suprasi, – ji nusijuokė antrą kartą ir tylutėliai įsliuogė į vandenį.

– Palauk, – pašaukiau. – Kuo tu vardu?

– O kam tau mano vardas?

Ant kranto dar pastovėjo; bolavo vakaro brėkšmoj jos lieknas kūnas...

Atgal plaukiau neskubėdamas, lėtai kilnodamas rankas, ir jau nebedegė ant skardžių ažuolų viršūnės. Pasukau per pievas namo, kur švytėjo miestelio žiburiai. Keliu slinko ilgos šviesų juostos. Važiavo mašinos. Nuo tų šviesų vakaras atrodė dar juodesnis, ir aš vos bežiūrėjau taką po kojomis. Paskui išėjau į kelią.

Kitą rytą vėl buvau paupy prie akmens. Ilgai vaikščiojau palei vandenį, ieškodamas smėlyje mergaitės pėdų, bet jų nebuvo. Nebuvo net toje vietoje, kur ji išlipo į krantą, ir aš pagalvojau, kad jas užžarstė paryčio vėjas.

Granauskas Romualdas. *Medžių viršūnės*: [apsakymai]. Vilnius: Vaga, 1969. P. 5–7.